

Předmluva do zvl.čísla ekumenické theologické revue „Ökumenische Rundschau“ na téma „smíření“

Slovo „smíření“ vstoupilo v posledních letech do našeho povědomí jako stálá součást slovníku, jímž často a běžně operujeme. Někdy až příliš často a příliš zběžně. Je jistě dobře, že to byli křesťané, kteří vždy zdůrazňovali potřebu a nutnost smíření člověka s Bohem a mezi lidmi navzájem, a sice jako cíl procesu změny smýšlení a nazírání základních hodnot. Tato změna smýšlení se nemůže obejít bez sebekritického – individuálního i kolektivního – zpytování svědomí.

Platí to i v oblastech, které na první pohled mají s náboženstvím jen volnější a nebo často jen účelově proklamovanou či naopak rovněž účelově zamlčovanou souvislost. O smíření dnes totiž velmi rádi hovoří politikové i novináři smiřují se – buď naoko či doopravdy – národy, státy, církve, náboženství i celé civilizační okruhy.

Žijeme však ve století, v němž rozsah i důmyslná organizace křivd, útlaaku všeho druhu, masových vražd a zločinů nabyly apokalyptické podoby. Stále jsme svědky nových nevraživostí, nepřátelství a válek mezi národy a státy, stále a nově mezi nimi pak vznikají zdánlivě nepřeklenutelné příkopy a nezahojitelné jizvy. Zničený historický most v hercegovském Mostaru jako by toho byl velmi názorným a symbolickým příkladem.

Tradiční morální hodnoty a kodexy byly zrelativněny a nebyly dosud nahrazeny žádnými hodnotami či kodexy přesvědčivějšími, závaznějšími a především vsutku obecně a zároveň niterně sdílenými. Až příliš automaticky a „naučeně“ adorujeme tradiční liberální a sociální hodnoty, avšak zapomínáme na vysokou cenu, kterou jsme za jejich uplatňování a naplňování, byt' tak nedokonalé a neúplné, museli zaplatit – a to i v dobách zcela nedávných. Často zapomínáme na jejich konkrétní náplň i od čeho jsou odvozeny.

Myšlenka sjednocené Evropy je mimo jiné i myšlenkou smíření a cestou k němu, procesem, který má pro každý z kdysi znešvařených národů svoji neopakovatelnou dynamiku a průběh. Každé smíření – at' už mezi jednotlivci nebo mezi národy a státy – má však určitou základní a neopominutelnou strukturu. Zcela jistě předpokládá vykročení ze zajetí vlastních předsudků a stereotypů na poněkud neznámou půdu – půdu, na níž se svěřuji dobré vůli toho druhého a kde tuto dobrou vůli předpokládám. Smíření mezi lidmi, národy a státy tudíž není možné bez rekonstrukce základní důvěry v druhého. Opuštění a „tlusté čáry“ v procesu usmíření mezi národy přitom nejsou a nesmějí být zaklapnutím učebnic dějepisu, nýbrž spíše jakousi „linkou